

Posudek vedoucího/oponenta¹ diplomové práce

Student/ka:	Bc. Lucie Volejníková
Název práce:	Gender ve škole se zaměřením na občanské vzdělávání
Vedoucí:	Ing. Michaela Dvořáková, Ph.D.
Oponent²:	Mgr. Vojtěch Ondráček, Ph.D.

Autorka se ve své práci zabývá problematikou genderu ve školním prostředí, přičemž se zaměřuje na toto téma nejen jako na významnou oblast, která má vliv obecně ve vzdělání, ale také jako na téma, které je v rámci občanské výchovy předmětem výuky. V tomto ohledu volí velice zajímavý přístup v podobě zaměření se na samotného vyučujícího občanské výchovy a zkoumá jeho subjektivního postoje k tématu genderu, projevy tohoto postoje v rámci jeho výuky a také vliv na jeho žáky a žákyně. Z toho důvodu volí případovou studii začínajícího vyučujícího občanské výchovy, přičemž metodologicky pracuje s kombinací polostrukturovaného rozhovoru, zúčastněného pozorování a focus group. V tomto ohledu považují samotný výběr tématu práce v podobě výzkumné sondy za velice osvěžující a slibný přístup.

Samotná práce je strukturována v podobě teoretické a empirické části. V teoretické části autorka postupuje logicky od obecnějšího uvedení do problematiky genderu a genderových stereotypů. Následně se vztahuje k genderu a jeho (re)produkci ve školním prostředí. Reflektuje genderovou strukturu pedagogických sborů, včetně subjektivní role vyučujících. Autorka vytváří silně vyzdrojované teoretické podhoubí, které jí umožňuje poskytnout dostatečné zázemí pro samotný výzkum. Prokazuje výbornou schopnost práce s odbornými zdroji i orientaci v problematice genderu na školách.

Již na konci teoretické práce autorka pracuje s možnými přístupy a nástroji, jak zkoumat subjektivní teorii učitelů a učitelek. Sama zakládá svoji metodu na kvalitativním přístupu v podobě induktivního postupu, kdy analýza vychází až ze sebraných dat. Nutno podotknout, že představení metodologie v této práci je přehledné a výzkumnému záměru odpovídající. Samotná práce se sesbíranými daty potom představuje výzvu, s níž se autorka potýká se střídavými úspěchy. Na jedné straně dokáže prostřednictvím hloubkového rozhovoru představit informantovo pojetí genderu a jeho postoj k dané problematice včetně učitelského přístupu. Autorka postupuje tak, že krátce uvede učitelův postoj k nějaké genderové oblasti, následně ji okamžitě interpretuje, často jako genderovou stereotypizaci. Někdy se ale její interpretace nepřehledně mísí s názorem vyučujícího. Pro ilustraci uvádím část ze strany 54:

¹ Nehodící se škrtněte.

² Pokud posudek vypracovává vedoucí práce, nevyplňovat.

„...Dokonce se o mužích vyjadřuje v pracovním ohledu jako o cenných zaměstnancích. Z perspektivy mužů uvádí ale i druhou stranu v oblasti učitelství, a to nedostatečné platové ohodnocení, což pro proklamované živitelé rodiny není jednoduché. Opět se jedná o předsudek, že muži jsou ve většině případů považováni za hlavního živitele rodiny. Což může často vést k předpokladu, že budou více oddaní své práci a méně náchylní k absencím z důvodu rodinných povinností. Taková situace vede k tomu, že muži mají lepší příležitosti v profesním růstu, což může být vnímáno jako další benefit spojený s jejich mužským pohlavím. Tento mechanismus zesiluje genderové nerovnosti a přispívá k dalšímu upevňování genderových stereotypů.“

Z uvedeného příspěvku není zcela zřejmé, že, což předpokládám, jsou dvě třetiny textu interpretací autorky. Takový postup ale narušuje autorkou původně deklarovaný smysl kvalitativního přístupu, který definovala takto: *„Cílem této strategie tedy není jen potvrzovat nebo vyvracet teoretické předpoklady, ale spíše objevovat různorodost světa a způsoby, jakými lidé tuto různorodost vnímají. Kvalitativní výzkumná strategie tak poskytuje prostředek pro hlubší pochopení kontextu a jedinečných pohledů jednotlivců, což přináší komplexnější porozumění zkoumanému jevu.“* (str. 44) Navzdory tomu se ale autorce daří plasticky představit postoj vyučujícího v poměrně velké šíři a rozsahu. Její zúčastněné pozorování ve třídě a především focus group se studujícími dotváří vzhled do problematiky výuky genderu na školách. Nejvíce bych ocenil závěrečnou část empirické části, která zcela přehledně opakuje výzkumné otázky a přináší na ně shrnující odpověď, která vychází z jejího výzkumného přístupu. V tomto ohledu práce splňuje svůj výzkumný cíl.

Po formální stránce se jedná o velice kvalitní práci. Autorka píše čtivě, srozumitelně, zároveň dokáže udržet dobrou odbornou úroveň textu. Vytknout lze jen výjimečné drobnosti v podobě absentujícího očíslování první kapitoly (Genderová identita) a to v obsahu i v textu samotném. Či na straně 14 chybějící jméno onoho francouzského sociologa (Pierre Bourdieu).

Celkově hodnotím práci jako velmi zdařilou, jejíž záměr hloubkového vzhledu do problematiky genderu na školách byl splněn.

Závěr: Závěrečná práce splňuje podmínky kladené na závěrečné práce v příslušném oboru.

Podněty k přemýšlení, **otázky do rozpravy:**

1. V práci operujete s pojmem „tradiční genderové vzorce“. Ty jsou v posledních letech nejen v odborném, ale i mediálním veřejném prostoru terčem kritiky a dekonstrukce. Lze podle vás mluvit stále o „tradičních“ vzorcích, nebo jde spíše o reakci na jejich kritiku? Svoji odpověď můžete vztáhnout k postojům a názorům vašeho informanta.
2. V teoretické části (na str. 27) zmiňujete vliv genderové nevyváženosti učitelského sboru ve prospěch žen, což má mít negativní dopady na žáky (absence vzoru k identifikaci) a žákyně (chybějící seznámení se s obecně mužskými sociálními rolami). Ve své případové studii pracujete právě s učitelem. Když uvážíte svoji přímou (výzkumnou) zkušenost, dochází tedy k narušení vzorce uvedených důsledků?

V Praze 20. 05. 2024

.....
Jméno a příjmení: **Vojtěch Ondráček**